

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГУ

Інноваційний характер вищої освіти висуває нові вимоги до особистості викладача, стилю його взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу. Людські взаємини, в тому числі, між викладачами і студентами, повинні будуватися на суб'єкт-суб'єктній основі, коли обидві сторони спілкуються як рівноправні учасники процесу спілкування. При дотриманні цієї умови реалізуються різні за значущістю і змістом особистісні позиції, з'являється можливість відійти від звичних соціально-рольових стереотипів, створюється оптимальна база для позитивних змін у пізнавальній, емоційній, поведінковій сферах кожного з учасників спілкування. Щоб такий вид спілкування став реальністю, необхідна сформованість гуманістичного за своїм характером комунікативного ядра особистості як у викладача, так і у студента.

Необхідно кожному учаснику спілкування прищеплювати культуру спілкування і формувати позитивний досвід, виробляти вміння бачити в людині найвищу цінність, а в співрозмовнику, учаснику спілкування - особистість, настільки ж значущу, як і він сам. Тому останнім часом у практику вищих навчальних закладів широко впроваджуються активні форми і методи соціального навчання, серед яких помітне місце посідає тренінг. При цьому значна роль належить курсу «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи».

Проблема формування комунікативної компетентності розглядається в дослідженнях Н. Ю. Бутенко, В. В. Давидова, Ю. М. Ємельянова, О. М. Леонтьєва, С. Д. Максименка, Р. С. Немова, Л. А. Петровської, І. П. Підласого, О. В. Сидоренко, В. М. Федорчука та інших.

Педагогічна значущість досліджуваної проблеми обумовила мету статті, яка

полягає у розкритті основних шляхів формування комунікативної компетентності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології на етапі його магістерської підготовки та обґрунтування можливостей курсу «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи» у цьому процесі.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що на разі немає загальноприйнятого визначення компетентності. Так, поняття «компетентність» дослідниками трактується як: індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії (А. К. Маркова); здібність людини реалізувати свій потенціал для професійної діяльності (Ю. Г. Татур); сукупність знань, умінь, навичок, способів і прийомів їхньої реалізації в діяльності, спілкуванні й розвитку особистості (Л. І. Мініна); здатність особистості діяти, вирішувати проблеми, інтенсивно використовуючи розум, досвід, творчі здібності (С. П. Бондар); вміння особистості, що відбиває ступінь відповідності визначеної компетенції і дозволяє діяти конструктивно в соціальних умовах, що змінюються (В. А. Дьомін) [3].

Європейські експерти визначають поняття «компетентність» як динамічну комбінацію знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою / навчальною програмою; як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності [7].

Компетентність є результатом освіти, самоосвіти і саморозвитку викладача. Вона визначається досвідом та індивідуальною здатністю людини, її прагненням до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до праці.

На думку А. К. Маркової, професійно компетентною є така праця викладача, в якій на достатньому рівні здійснюється педагогічна діяльність, педагогічне

спілкування, реалізується особистість викладача, досягаються кращі результати в навчанні і вихованні. До того ж компетентність викладача визначається співвідношенням у реальній роботі професійних знань та умінь з одного боку, і професійних якостей – з іншого, в результаті чого складається цілісна картина професійної компетентності, яку можна покласти в основу вирішення багатьох практичних питань [6, 8-9].

У педагогічній діяльності важливу роль відіграє комунікативна компетентність викладача як складова його професійної компетентності.

В науці комунікативна компетентність досліджується в параметрах функцій спілкування. Виокремлюють три основні функції: комунікативну, інтерактивну та перцептивну. Комунікативна функція — це різні форми та засоби обміну і передавання інформації, завдяки яким стають можливими збагачення досвіду, нагромадження знань, оволодіння діяльністю, узгодження дій та взаєморозуміння людей. Однак, контакти між людьми не обмежуються лише потребами передавання інформації. Спілкування завжди передбачає певний вплив на інших людей, зміну їх поведінки та діяльності. У цьому разі виявляється інтерактивна функція спілкування, функція впливу. Обмінюючись інформацією, встановлюючи комунікативні зв'язки для досягнення цілей діяльності, взаємодіючи і здійснюючи різнобічні впливи на інших партнерів по спілкуванню, люди безпосередньо сприймають один одного й мають можливість пізнавати фізичні, психологічні та індивідуальні особливості, притаманні кожній стороні. У цьому виявляється перцептивна функція [4]. Усі три функції спілкування тісно переплітаються між собою, органічно доповнюють одна одну і складають процес спілкування в цілому.

Тому формування комунікативної компетентності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології слід здійснювати комплексно, враховуючи перцептивну, комунікативну та інтерактивну сторони спілкування.

У психолого-педагогічних дослідженнях існують різні підходи щодо суті та структурної будови комунікативної компетентності особистості. Так у працях Л. А. Петровської [8] комунікативна компетентність розглядається як складне утворення, що містить знання соціально-психологічних факторів і вміння використовувати їх у конкретній діяльності, розуміння мотивів, стратегій поведінки, фрустрацій - і власних, і партнерів по спілкуванню, уміння розбиратися в групових соціально-психологічних проблемах, осмислення можливих перешкод на шляху до взаємного порозуміння, оволодіння технологією і психотехнікою спілкування. Ю. М. Ємельянов [1] під комунікативною компетентністю розуміє здатність особистості орієнтуватись у ситуаціях спілкування, що заснована на знаннях, чуттєвому досвіді й вільному володінні засобами спілкування, і комунікативну компетентність вважає певною ідейно-моральною категорією, що регулює всю систему ставлень людини до природного й соціального світу, а також до самої себе як синтезу цих двох світів. О. В. Сидоренко [9], враховуючи погляди класиків (Л. А. Петровської, Ю. М. Ємельянова) визначає комунікативну компетентність як сукупність комунікативних здібностей, умінь і знань, адекватних комунікативним завданням і достатніх для їх розв'язання.

Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що комунікативна компетентність інтерпретується більшістю вчених як здатність людини встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. До її складу входить певна сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективний перебіг комунікативного процесу. Комунікативна компетентність розглядається як ступінь оволодіння певними нормами спілкування, поведінки, як результат навчання і учіння, засвоєння соціально-психологічних еталонів, стандартів, стереотипів поведінки, оволодіння технікою спілкування.

Узагальнюючи вище викладені точки зору на явище комунікативної компетентності, ми розглядаємо комунікативну

компетентність майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології як сукупність сформованих цінностей, знань, умінь, навичок, особистісних характеристик, що дозволяє викладачеві ефективно здійснювати спілкування у сфері професійної діяльності.

Під ефективним спілкуванням ми розуміємо здатність викладача орієнтуватися у різних ситуаціях педагогічного спілкування, адекватно сприймати і розуміти особистісні риси та поведінку студентів, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки з ними, створювати сприятливий емоційний мікроклімат в студентському колективі.

Питання про формування комунікативної компетентності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології можна розглядати в двох аспектах: по-перше, в контексті загальної роботи з формування його професійної компетентності, використовуючи як традиційні методи і прийоми (усні відповіді, виступи, доповіді, бесіди на семінарах і практичних заняттях), так і нетрадиційні (використання активних методів, проведення ділових ігор, аналіз педагогічних ситуацій тощо); по-друге, засобом спеціально організованого тренінгу.

Значне місце у формуванні комунікативної компетентності викладача дошкільної педагогіки і психології посідає соціально-психологічний тренінг.

За визначенням Л.А. Петровської, соціально-психологічний тренінг – це засіб психологічної дії, спрямований на розвиток знань, соціальних установок, умінь і досвіду в галузі міжособистісного спілкування.

Дослідження, проведені вченою, дозволили визначити основні ідеї проведення занять методом соціально-психологічного тренінгу: рівність позицій; визнання активної ролі в процесі пізнання; реалізація активності у вигляді самопізнання, самовираження та самовиховання; включення в процес взаємодії елементів дослідження «як важливої умови возвеличення людини»; актуалізація потенціалу особистості кожного учасника через апеляцію до особистості та її возвеличення шляхом пізнання.

Особливістю соціально-психологічного тренінгу є те, що його учасникам пропонується такий спосіб отримання знань, який докорінним чином відрізняється від традиційного. Для нього характерні: самостійність набуття знань, поєднання знань з практикою, осмисленість, особистісна зацікавленість та значимість, емоційне забарвлення. Окрім того, сам характер участі в тренінгу спрямований на особистісну корекцію. Приймаючи участь в груповій взаємодії, учасники усвідомлюють себе як особистість через колег в групі, тобто діє принцип дзеркального відображення.

Таким чином, соціально-психологічний тренінг як форма навчання передбачає отримання знань, як правило, не в готовому вигляді від викладача, а через власне здобування за допомогою педагога-тренера. А це вже принципово інша основа особистісно-професійного розвитку, де переважають процеси мислення та переструктурування образу «Я» [10].

Викладені вище теоретичні положення покладені в основу розробленої нами програми курсу «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи». Відповідно до навчального плану спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта» програма і тренінг впроваджувалися в систему підготовки магістрів.

Мета курсу полягала у формуванні комунікативної компетентності майбутніх викладачів, позитивної спрямованості міжособистісних стосунків у сфері спілкування, емпатійності, рефлексії, виробленні особистісного комунікативного стилю, усвідомленні необхідності постійного самовдосконалення.

Завдання курсу були спрямовані на:

– набуття магістрантами знань загальних методичних прийомів групової роботи в тренінгу, основних базових положень теорії спілкування, видів, стилів, технік та прийомів професійно-педагогічного спілкування;

– набуття умінь і навичок позитивного міжособистісного спілкування, зокрема: встановлювати контакт зі співрозмовником, сприймати і розуміти емоційний стан, приймати і передавати невербальну

інформацію, правильно будувати бесіду, вислухати й зрозуміти співрозмовника;

– розвиток здібностей адекватно та повноцінно сприймати й оцінювати себе й інших людей, а також взаємини, які склалися між людьми;

– оволодіння технікою корекції і зняття внутрішніх бар'єрів, які заважають ефективній педагогічній комунікації;

– оволодіння конструктивними способами виходу з конфліктних педагогічних ситуацій та їх попередження;

– формування соціально-перцептивної чутливості, емпатії, співпереживання, рефлексії, тактовності як професійно-значущих якостей педагога;

– формування умінь моделювати стратегію управління педагогічним спілкуванням з позиції особистісно орієнтованої взаємодії;

– вироблення позитивної «Я – концепції».

Вивчення курсу проводилося на лекціях, тренінгах, у процесі індивідуальної роботи з магістрантами та в процесі їх самостійної роботи.

Зміст тренінгових занять був розроблений з урахуванням того, що магістранти повинні отримати навички не тільки позитивного спілкування, але й уміння інтерпретувати отримані знання в майбутній професійній діяльності, тому в їх змісті відображалися ті знання, які магістранти отримали на лекціях.

В основу тренінгових занять покладено принцип послідовності. Кожне заняття логічно витікає з попереднього і є, в змістовному плані, основою для наступного. Обрана послідовність занять обумовлена внутрішньою логікою подання завдань, вправ, які мають забезпечити системність та цілісність в опануванні майбутніми викладачами дошкільної педагогіки і психології теоретичними знаннями та практичними навичками й уміннями компетентності в спілкуванні через активну участь у різних вправах, групових дискусіях, моделюванні ситуацій у рольових іграх, психогімнастичних вправах та ін.

Організація роботи групи ґрунтувалася на принципах гуманістичної педагогіки і психології: прийняття себе та інших,

довірливі стосунки, відкритість та щирість вираження власних почуттів, толерантність, самоусвідомлення та саморозвиток.

Кожне заняття складалася з таких етапів:

1. Організаційна частина (привітання). Мета: створення атмосфери довіри, емоційного контакту. Привітання були підібрані таким чином, щоб майбутні викладачі змогли їх використовувати у своїй практичній діяльності.

2. Очікування. Мета: налаштування на роботу, усвідомлення цілей діяльності на занятті та актуальних питань.

3. Основна частина. Мета: опрацювання інформації щодо теми тренінгу, оптимізація перцептивного, комунікативного, інтерактивного аспектів професійно-педагогічного спілкування.

4. Заклучна частина. Розвиток рефлексії, підведення підсумків щодо очікувань, завдання для самостійної роботи.

На етапі привітання нами використовувалися вправи, які можна повторювати на кожному занятті.

Вправа «Побажання» [5]. Учасники тренінгу по черзі висловлюють один одному побажання на сьогоднішній день. Перший учасник підходить до когось іншого, вітається з ним і висловлює йому побажання на сьогодні. Той, до кого підійшов перший учасник, у свою чергу, підходить до наступного і так далі, доки кожний не отримає побажання на день.

Вправа «Доброго дня». Учасники тренінгу використовують традиційні та нетрадиційні формули привітання.

Вправа «Ламання стереотипів». Учасники тренінгу знаходять нові для себе способи привітання партнера по спілкуванню.

Основна частина включала комплекс вправ які, відповідали темі, меті і завданням конкретного заняття. Опишемо по одній вправі з кожного заняття.

Вправа «Бути викладачем – це...».

Мета: усвідомлення різних аспектів професії викладача; закріплення позитивної установки щодо обраної професії.

Опис. Кожен учасник по черзі висловлюється. Перший починає такими словами: «Викладачем бути добре, тому, що...», другий: «Викладачем бути погано, тому, що...» і т. д. Після виконання вправи

група обмінюється враженнями, чи було щось, що дозволило подивитися по-іншому на цю роль, чи було щось для когось неочікуваним, чи було комусь важко знайти щось позитивне чи негативне.

Вправа «Відчуй іншого» [11].

Мета: розвиток вмінь сприймати й розуміти емоційний стан партнера.

Опис. Кожний учасник повинен протягом 2-3 хвилин описати настрій кого-небудь із групи (уявити собі, відчуті людину, її стан, емоції, переживання). Потім усі ознаки зачитуються вголос і підтверджується їхня правильність.

Вправа «Рольова гра» (моделювання ситуацій).

Мета: відпрацювати уміння активного слухання, виявити індивідуальні особливості спілкування учасників групи.

Опис педагогічних ситуацій для розігрування: 1) Куратор академічної групи запрошує до себе для розмови студента, в якого не склалися стосунки з групою. 2) Викладач запросив до себе на розмову студента, який намагався зірвати заняття. 3) Завідувач кафедри веде бесіду з викладачем, який не може налагодити стосунки з окремими студентами (групою) та ін.

Вправа «Поведінка в конфлікті та його розв'язання» [2].

Мета: формування компетентності щодо стилів поведінки у конфліктах.

Опис. Група поділяється на 4 підгрупи. Кожна підгрупа отримує карточку з назвою одного з головних стилів у конфлікті з відповідним девізом.

Зміст текстів на картках. 1) Конкуренція: «Щоб я переміг, ти повинен програти». 2) Пристосування: «Щоб ти виграв, я повинен програти». 3) Компроміс: «Щоб кожен з нас щось виграв, кожен з нас повинен щось програти». 4) Співробітництво: «Щоб виграв я, ти також повинен виграти».

Протягом 10 хвилин кожна підгрупа повинна обговорити й підготувати в театралізованій формі конфліктну ситуацію, в якій демонструється даний вид поведінки. Після того, як група показала свої результати, називається «девіз», який був визначений як завдання. Після кожної показаної сцени вся група обговорює її з

точки зору відповідності «девізу» і заявленому «стилю».

Вправа «Подарунок» [5].

Мета: розвиток навичок прийому і передачі невербальної інформації.

Опис. Кожний з учасників по черзі робить подарунок своєму колезі ліворуч. Подарунок потрібно зробити («відчуті») мовчки (невербально), але так, щоб колега зрозумів, що йому дарують. Той, хто отримує подарунок, повинен намагатися зрозуміти, що йому дарують. Вправа виконується мовчки, доки всі не отримають подарунки. Коли всі отримали подарунки (коло замкнулося), керівник звертається до того учасника групи, який одержав подарунок останнім, і запитує його про те, який подарунок він одержав. Після того, як той відповість, керівник звертається до учасника, який вручив подарунок, і запитує про те, який подарунок він зробив. Якщо у відповідях є розходження, потрібно з'ясувати, з чим конкретно це пов'язано. Якщо учасник групи не може сказати, що йому подарували, можна запитати про це у групи. Одержаний матеріал дозволяє обговорити ідеї, які належать до закономірностей підготовки у процесі спілкування.

Вправа «Виступ» [11].

Мета: відпрацювання навичок ораторського мистецтва.

Опис. Усім подумки необхідно підготуватися до короткого виступу на довільну тему. Час виступу обмежується 2-3 хвилинами. Завдання того, хто виступає, полягає в переконанні аудиторії в істинності своїх міркувань. Крім цього, потрібно захопити слухачів темою свого виступу. Інші учасники тренінгу – слухачі – на аркуші паперу виставляють дві «оцінки» виступаючому. Перша оцінка – «за переконання». Друга – «за захоплення». Виступи оцінюються за десятибальною шкалою. Листки не підписуються. Виступаючий перед отриманням зворотного зв'язку від групи сам оцінює свій виступ за тими самими критеріями. Усі ті, хто виступив, сумують бали окремо за «захоплення», за «переконання», а потім визначають найпереконливішого й найзахоплюючого «оратора групи».

Рефлексія заняття здійснювалася за допомогою анкет, експрес-опитування учасників. Учасники відповідали на такі питання: Що сподобалося на занятті? Що зрозуміли? Чого нового навчилися? Як себе почували? Чи відбулися зміни у ваших уявленнях? та ін.

У завершальній частині заняття учасникам тренінгу було запропоновано описати далі вправи:

Вправа «Підсумок дня». Кожний учасник групи, звертаючись до іншого висловлює свої враження від проведеного заняття.

Вправа «Що я хочу знати». Учасники групи формулюють питання, які визначають перспективу подальшої роботи.

Вправа «Кінець дня». Учасники пригадують все, що робили під час заняття, в зворотному порядку, при цьому нічого не пояснюючи й не інтерпретуючи.

Вправа «Скульптура сьогоднішнього дня». Учасники групи об'єднуються в малі групи і створюють скульптуру сьогоднішнього заняття.

Вправа «Чому я навчився?». Кожний учасник тренінгу формулює для себе, яких суттєвих умінь він набув під час тренінгу, і як це допоможе йому у повсякденному та професійному житті.

Вправа «Валіза». На останньому занятті кожному учаснику збирається «валіза»; учасники по черзі «кладуть» у «валізу» однакову кількість якостей, які допомагають і які заважають колезі у спілкуванні.

Результатом проведення тренінгу стали: система знань про особливості професійно-педагогічного спілкування; стилі спілкування, зокрема, про особливості власного комунікативного стилю; загальні та специфічні комунікативні вміння, які дають змогу успішно встановлювати контакт з іншою людиною, адекватно пізнавати її внутрішні стани, керувати ситуацією взаємодії з нею, застосовувати конструктивні стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях; культура мовлення; гуманістична установка на спілкування, емпатія, рефлексія; позитивна «Я-концепція».

Активні методи та доброзичливе ставлення, прийняття і підтримка особистості, створення умов для саморозвитку –

усе це стало тими чинниками, які сприяли розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів.

Таким чином, тренінг розвитку комунікативної компетентності дозволяє за порівняно невеликий проміжок часу вирішити завдання формування і розвитку здібностей, які є необхідними для ефективного професійного спілкування та особистісного зростання як необхідної умови нарощування творчого потенціалу особистості викладача.

Висновки. На основі теоретичного аналізу наукових підходів до розуміння проблеми комунікативної компетентності викладача в освітньому середовищі ми розглядаємо комунікативну компетентність майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології як сукупність сформованих цінностей, знань, умінь, навичок, особистісних характеристик, що дозволяє викладачеві ефективно здійснювати спілкування у сфері професійної діяльності. Формування комунікативної компетентності майбутнього викладача доцільно здійснювати у межах загальної роботи з формування його професійної компетентності, використовуючи як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи навчання, зокрема тренінги. Досвід показує, що оволодіння курсом «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи» сприяє особистісному зростанню майбутніх викладачів, розкриттю їх творчого потенціалу, виробленню стратегії управління педагогічним спілкуванням з позиції особистісно орієнтованої взаємодії, позитивної «Я – концепції».

Література

1. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. – Л.: ЛГУ, 1985. – 168 с.
2. Григорьева Т.Г. и др. Основы конструктивного общения. Методическое пособие для преподавателей: Новосибирск; Изд-во Новосиб. ун-та. / Т. Г. Григорьева. - М.; Совершенство, 1997. – 171 с.
3. Луговська, Е. М. Поняття «компетенція» і «компетентність» в педагогічній теорії /

- Е. М. Луговська // Оновлення соціально-психологічної та педагогічної науки на етапі націєтворення [Текст] : Всеукр. наук.-практ. конф., 20 квіт. 2012 р. : тез.доп. / Класич. приват. ун-т ; [редкол.: В. М. Огаренко та ін.]. - Запоріжжя : КПУ, 2012. - 203 с. - С. 67-69
4. Максименко С.Д. Загальна психологія. Ч.3 Розділ спілкування. [Електронний ресурс] / – 2013. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_84.html
  5. Макшанов С. И., Хрящова Н. Ю. Психогимнастика в тренинге. Каталог. Часть 1 / С.И. Макшанов, Н.Ю. Хрящова. – СПб., 1993. – 108 с.
  6. Маркова А. К. Психология труда учителя /А. К. Маркова. – М.: Просвещение, 1994. – 192 с. – С. 8-9.
  7. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін.; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
  8. Петровская Л. А. Компетентность в общении: Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М., 1989. – 219 с.
  9. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е. В. Сидоренко. - СПб: Речь, 2002. - 208 с.
  10. Скаковська Л. А. Організаційно-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу [Електронний ресурс] / – 2013. – Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=525
  11. Федорчук В. М. Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача»: Навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. – 240 с.

Л. В. Козак

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГУ

У статті представлено результати теоретичного аналізу наукових підходів до розуміння проблеми комунікативної компетентності викладача в освітньому середовищі вищої школи; розкрито шляхи формування комунікатив-

ної компетентності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології на етапі його магістерської підготовки; обґрунтовано можливості курсу «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи» у цьому процесі.

Ключові слова: компетентність, спілкування, комунікативна компетентність, комунікативна компетентність викладача, соціально-психологічний тренінг.

Л. В. Козак

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ДОШКОЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ И ПСИХОЛОГИИ СРЕДСТВАМИ ТРЕНИНГА

В статье представлены результаты теоретического анализа научных подходов к пониманию проблемы коммуникативной компетентности преподавателя в образовательной среде высшей школы; раскрыты пути формирования коммуникативной компетентности будущего преподавателя дошкольной педагогики и психологии на этапе его магистерской подготовки; обоснованно возможности курса «Тренинг развития коммуникативной компетентности преподавателя высшей школы» в этом процессе.

Ключевые слова: компетентность, общение, коммуникативная компетентность, коммуникативная компетентность преподавателя, социально-психологический тренинг.

L.V.Kozak

FORMING OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHER OF PRESCHOOL PEDAGOGICS AND PSYCHOLOGY BY TRAINING FACILITIES

In the article it is marked that innovative character of higher education pulls out new requirements to personality of teacher, style of his co-operation with all subjects of educational process, that is why there is a requirement in the search of facilities which will be instrumental in forming of communicative competence of future teacher in the process of his professional preparation; the results of theoretical analysis of the scientific going are presented near understanding of problem of communicative competence of teacher in an educational environment; the author's understanding of communicative competence of teacher of preschool pedagogics and psychology as aggregates of the formed values, knowledges, abilities, skills, personality descriptions is given, that allows a

teacher effectively to carry out intercourse in the field of professional activity; the ways of forming of communicative competence of future teacher of preschool pedagogics and psychology are exposed on the stage of his master's degree preparation; possibilities of course are grounded «Training of development of communicative competence of teacher of higher school» is in this process; it is well-proven that a capture of a course is instrumental in personality growth of future teachers, opening of them, creative potential, to the capture of management pedagogical intercourse strategy from position of the personality oriented co-

operation, to making of own communicative style, positive «I am conceptions».

Key words: *competence, intercourse, communicative competence, communicative competence of teacher, social-psychological training.*

Стаття надійшла до редакції 10.01.2013

Рецензенти:

д. психол. н., професор Побірченко Н. А.

д. пед. н., професор Чобітько М. Г.